

АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ СУМЫН 2022 ОНЫ ТАТВАРЫН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ, ЗАРЦУУЛАЛТ НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ДҮНГЭЭС

2023 он
2023 он

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Аудитын зорилт: Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилт, сумын 2022 оны татварын орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалтад нийцлийн аудит хийж, дүгнэлт гарган зөвлөмж боловсруулж, дүнг аймгийн ИТХ, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилт чиглэгдлээ.

Аудитын зорилтыг хангахын тулд:

- Малын тоо толгойн албан татварын орлогыг хуульд заасны дагуу төлөвлөж, бүрдүүлсэн эсэх
- Малын тоо толгойн албан татварын эх үүсвэрээр санхүүжсэн төсөл, арга хэмжээг журмын дагуу үр дүнтэй зарцуулсан эсэх
- Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилт, орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалтад хууль журмын дагуу хяналт тавьж ажилласан эсэх

Шалгагдсан байгууллага, нэгжийн нэр: Аймгийн ИТХ, Засаг дарга, СТСХ, Татварын хэлтэс, 19 сумдын ЗДТГ

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Мал сүргийн зөв бүтцийг бий болгох, бэлчээрийн даацыг нэмэгдүүлэх, цөлжилтийг бууруулах зорилгоор 2020 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн УИХ-аас Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуулийг баталж, 2021 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөхөөр заасан.

Малын тоо толгойн албан татварын орлогыг 2022 онд 19 сумын хэмжээнд нийт 2,348.9 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 1,757.9 сая төгрөг төвлөрүүлэн төлөвлөгөөг 591.0 сая төгрөгөөр буюу 25.2 хувиар тасалжээ. Сумдын дүнгээр авч үзвэл 4 сум орлогын төлөвлөгөөг 16-366 хувиар давуулж, 15 сум төлөвлөгөөг 4.1-79.7 хувиар тасалсан байна.

ДҮГНЭЛТ: МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ОРЛОГЫГ 834.3САЯ ТӨГРӨГӨӨР ДУТУУ ТӨВЛӨРҮҮЛСЭН БАЙНА.

Төрийн сангийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

№	Сумын нэрс	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Ихтамир	180,500.0	140,176.4	(40,323.6)	77.7
2	Чулуут	112,777.7	99,634.3	(13,143.4)	88.3
3	Хангай	74,337.3	65,084.2	(9,253.1)	87.6
4	Тариат	134,999.9	94,503.8	(40,496.1)	70.0
5	Өндөр-Улаан	211,969.3	131,096.8	(80,872.5)	61.8
6	Эрдэнэмандал	250,438.6	240,159.1	(10,279.5)	95.9
7	Жаргалант	32,325.6	150,736.7	118,411.1	466.3
8	Цэцэрлэг	82,690.0	96,634.1	13,944.1	116.9
9	Хайрхан	226,159.7	85,850.0	(140,309.7)	38.0
10	Батцэнгэл	162,076.9	85,065.4	(77,011.5)	52.5
11	Өлзийт	113,608.5	77,547.5	(36,061.0)	68.3
12	Өгийнуур	101,497.1	81,990.0	(19,507.1)	80.8
13	Хашаат	80,000.0	70,213.0	(9,787.0)	87.8
14	Хотонт	240,958.6	48,895.5	(192,063.1)	20.3
15	Цэнхэр	114,901.6	94,319.7	(20,581.9)	82.1
16	Төвшрүүлэх	25,500.0	39,686.7	14,186.7	155.6
17	Булган	61,500.0	45,500.7	(15,999.3)	74.0
18	Эрдэнэбулган	103,180.6	58,590.8	(44,589.8)	56.8
19	Цахир	39,500.0	52,263.3	12,763.3	132.3
	Нийт дүн	2,348,921.4	1,757,948.0	(590,973.4)	74.8

Аймгийн СТСХ-ийн 2022 оны татварын төлөвлөгөөгөөр Малын тоо толгойн албан татварыг нийт 2,348.9 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 1,757.9 сая төгрөг төвлөрүүлж төлөвлөгөөг 74.8 хувиар биелүүлсэн мэдээтэй байна. Гэтэл аймгийн Татварын хэлтсийн мэдээгээр 1,766.0 сая төгрөгийн гүйцэтгэлийг тайлагнасан нь замд яваа гүйлгээтэй холбоотой байна.

Малын тоо толгойн албан татварын орлогын төлөвлөгөөг Жаргалант сум нэмэгдүүлэн тогтоосноос татварын орлого өндөр дүнгээр давж биелсэн бол орлогын төлөвлөгөөг Хотонт, Хайрхан сум хамгийн өндөр дүнгээр тасалсан байна.

Аймгийн СТСХ нь 2022 оны орлогын төлөвлөгөөг 2021 оны 8 дугаар сард төлөвлөж, Сангийн яаманд хүргүүлэхдээ 2020 оны жилийн эцэст тоологдсон малын тоо толгойд үндэслэсэн учраас аймгийн Татварын хэлтсийн 2022 онд үүсгэсэн Татварын нэгдсэн систем дэх ногдуулалттай уялдаагүй байна.

Татварын нэгдсэн системд 2022 онд үүсгэсэн малын тоо толгойн албан татварын ногдол буюу нэхэмжилсэн татвар, барагдуулалт, өрийн үлдэгдэл

№	Сумын нэр	Ногдол үүссэн татвар төлөгчийн тоо	2022 оны ногдуулалт /нэхэмжлэхийн дүнгээр/	2022 оны гүйцэтгэл	2023 оны хагас жилийн гүйцэтгэл	Татварын өрийн үлдэгдэл
1	Ихтамир	1,246	198,228.2	105,241.7	19,641.9	73,344.6
2	Чулуут	988	105,965.0	80,049.2	8,940.0	16,975.8
3	Хангай	719	55,479.3	50,861.5	956.9	3,660.9
4	Тариат	1,234	121,284.4	86,202.3	3,239.7	31,842.4
5	Өндөр-улаан	1,358	187,112.1	108,117.1	12,803.4	66,191.6
6	Эрдэнэмандал	1,338	261,797.0	168,793.2	20,188.4	72,815.4
7	Жаргалант	1,019	163,278.2	135,950.1	2,120.5	25,207.6
8	Цэцэрлэг	946	93,463.3	90,353.7	3,109.6	0.0
9	Хайрхан	1,153	233,624.6	64,012.8	12,254.4	157,357.4
10	Батцэнгэл	1,075	159,892.0	76,644.4	8,850.0	74,397.6
11	Өлзийт	870	127,304.2	68,511.9	24,621.7	34,170.6
12	Өгийнуур	783	103,834.0	66,123.7	26,024.4	11,685.9
13	Хашаат	736	112,099.3	49,011.1	15,603.1	47,485.1
14	Хотонт	1,252	130,293.2	10,583.5	27,721.7	91,988.0
15	Цэнхэр	1,433	114,340.6	71,077.8	17,059.6	26,203.2
16	Төвшрүүлэх	276	34,291.1	10,527.6	2,936.7	20,826.8
17	Булган	497	50,386.4	31,107.5	8,783.2	10,495.7
18	Цахир	527	51,895.3	38,932.8	684.0	12,278.5
19	Эрдэнэбулган	1,265	103,278.8	39,117.3	6,722.8	57,438.7
НИЙТ ДҮН		18,715	2,407,847.0	1,351,219.2	222,262.0	834,365.8

Татварын нэгдсэн системд 2022 онд үүсгэсэн малын тоо толгойн албан татварын ногдол буюу нэхэмжилсэн татвар, барагдуулалтын зөрүүгээр 2022 оны жилийн эцэст татварын өрийн үлдэгдэл 1,056.7 сая төгрөг байсан бол Татварын нэгдсэн системд оруулсан 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаарх гүйцэтгэлийг 2023 оны 7 дугаар сарын 01-ний өдрийн байдлаар авч үзэхэд аймгийн 19 сумын хэмжээнд 834.3 сая төгрөг татварын өрийн үлдэгдэлтэй байна.

Хүснэгтээс харахад татварын өрийн үлдэгдлийн хэмжээ Хайрхан, Хотонт, Батцэнгэл, Ихтамир, Эрдэнэмандал сумдад харьцангуй өндөр байна.

Нийт 834.3 сая төгрөгийн малчин болон мал бүхий иргэний татварын өрийн үлдэгдлийг барагдуулах талаар холбогдох арга хэмжээг авч ажиллах хугацаатай албан шаардлагыг аймгийн Татварын хэлтэст хүргүүлээ.

Аймгийн хэмжээнд 2022 онд малын тоо толгойн албан татварын хөрөнгөөр өмнөх оноос шилжин ирсэн 1 төсөл арга хэмжээнд 15.0 сая, тайлант оны 177 төсөл арга хэмжээнд 3,611.3 сая нийт 178 төсөл арга хэмжээнд 3,626.3 сая төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөж гүйцэтгэлээр 71.3 хувь буюу 127 төсөл арга хэмжээнд 1,971.7 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Журмын 4.5.1 “Бэлчээрийн менежментийг сайжруулах” чиг үүргийн дагуу 1 төсөл арга хэмжээнд 14.0 сая төгрөг,

Журмын 4.5.2 “Бэлчээрийн болон газар тариалангийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх;/хөдөөгийн хүн, малын усан хангамжийг нэмэгдүүлэх, хөв цөөрөм, далан байгуулах, булгийн эхийг хашиж хамгаалах/ чиг үүргийн дагуу 26 төсөл арга хэмжээнд 645.4 сая төгрөг,

Журмын 4.5.3 “Малын эрүүл мэндийг хамгаалах” чиг үүргийн дагуу 19 төсөл арга хэмжээнд 291.5 сая төгрөг,

Журмын 4.5.4 “Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх” чиг үүргийн дагуу 9 төсөл арга хэмжээнд 97.3 сая төгрөг,

Журмын 4.5.5 “Малын чанарыг сайжруулах” чиг үүргийн дагуу 8 төсөл арга хэмжээнд 140.2 сая төгрөг,

Журмын 4.5.6 “Гэмт халдлага, гамшгаас хамгаалах” чиг үүргийн дагуу 8 төсөл арга хэмжээнд 54.2 сая төгрөг,

Журмын 4.5.7 “Хур тунадасны хэмжээг нэмэгдүүлэх” чиг үүргийн дагуу 1 төсөл арга хэмжээнд 0.4 сая төгрөг,

Журмын 4.5.8 “Малын тэжээлийн ургамал тариалах” чиг үүргийн дагуу 5 төсөл арга хэмжээнд 62.6 сая төгрөг

Журмын 4.5.9 “Тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх” чиг үүргийн дагуу 8 төсөл арга хэмжээнд 241.2 сая төгрөг

Журмын 4.5.10 “Байгаль орчныг хамгаалах” чиг үүргийн дагуу 12 төсөл арга хэмжээнд 133.1 сая төгрөг

Журмын 4.5.11 “Хортон мэрэгчидтэй тэмцэх/байгаль орчин, хүн, мал, амьтанд халгүй дэвшилтэт арга, технологи ашиглах/” чиг үүргийн дагуу 7 төсөл арга хэмжээнд 88.2 сая төгрөг

Журмын 4.5.12 “Малчдад зориулсан сургалт, сурталчилгаа” чиг үүргийн дагуу 16 төсөл арга хэмжээнд 144.6 сая төгрөг

Хууль, журамд заагдаагүй бусад

7 төсөл арга хэмжээнд 59.0 сая төгрөг

Аудитаар Малын тоо толгойн албан татварын санхүүжилтээр бий болсон хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалтын байдлыг түүвэрлэн Эрдэнэмандал, Ихтамир, Эрдэнэбулган суманд газар дээр нь очиж шалгалаа.

1. Эрдэнэмандал сумын онцлох ажил

Зураг -1 Өвсний фондын барилга

Зураг -2 Бэлчээрт худаг, уст цэг гаргах

Зураг -3 байгаль орчныг хамгаалах, мод үржүүлэг

Зураг -4 Цөм сүрэг байгуулах

2022 онд 441.5 сая төгрөгийн 19 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 252.8 сая төгрөгийн 17 төсөл арга хэмжээ бүрэн, 96.5 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ дутуу, 78.0 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ огт хэрэгжээгүй байна.

Өвс тэжээлийн фондын барилга барих, малын бэлчээрт уст цэг, худаг гаргах, байгаль орчныг хамгаалах, мод тарих, цөм сүргийг өргөжүүлэх зэрэг төсөл арга хэмжээний хүрээнд хийгдсэн ажлуудын ашиглалт хадгалалт хамгаалалт хэвийн байна.

2. Ихтамир сумын онцлох ажил

Зураг -5 Малчдын бүтээгдэхүүн хадгалах хөргүүрийн барилга

Зураг -6 Малын эрүүл мэндийг хамгаалах хүрээнд мал, малын бэлчээр, хашаа хороог ариутгах халдваргүйжүүлэх машин

2022 онд 319.5 сая төгрөгийн 7 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 190.4 сая төгрөгийн 5 төсөл арга хэмжээ бүрэн, 45.5 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ дутуу, 78.0 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ огт хэрэгжээгүй байна.

Малын эрүүл мэндийг хамгаалах хүрээнд мал, малын бэлчээр, хашаа хороог ариутгах халдваргүйжүүлэх машин худалдан авах, өвс тэжээл марааны фонд бий болгох, малчдын бүтээгдэхүүн хадгалах хөргүүр барих зэрэг төсөл арга хэмжээний хүрээнд хийгдсэн ажлуудын ашиглалт хадгалалт хамгаалалт хэвийн байна.

3. Эрдэнэбулган сумын онцлох ажил

Зураг -7 булгийн эхийг хаших ажил

Зураг -8 Бэлчээрийн худаг гаргах

2022 онд 169.8 сая төгрөгийн 6 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 40.0 сая төгрөгийн 4 төсөл арга хэмжээ бүрэн, 71.5 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ дутуу, 49.2 сая төгрөгийн 1 төсөл арга хэмжээ огт хэрэгжээгүй байна.

Бэлчээрийн худаг гаргах, булгийн эхийг хашиж засварлах төсөл арга хэмжээний хүрээнд Эрдэнэбулган сумын малчид нутагладаг газруудад хийгдсэн ажлуудын ашиглалт хадгалалт хамгаалалт хэвийн байна

Аудитын дүн

Аудитын дэд зорилт

1. Малын тоо толгойн албан татварыг хуульд заасны дагуу төлөвлөж, бүрдүүлсэн эсэх

Дүгнэлт: Малын тоо толгойн албан татварын орлогын бүрдүүлэлт хангалтгүй байна.

Аудитын дэд зорилт

2. Малын тоо толгойн албан татварын эх үүсвэрээр бий болсон орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжих төсөл, арга хэмжээг журмын дагуу үр дүнтэй зарцуулсан эсэх

Дүгнэлт: Малын тоо толгойн албан татварын орлогын эх үүсвэрээр хэрэгжсэн зарим төсөл арга хэмжээ нь хуульд заасан чиг үүрэгтэй нийцэхгүй байна.

Аудитын дэд зорилт

3. Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилт, орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалтад хууль журмын дагуу хяналт тавьж ажилласан эсэх

Дүгнэлт: Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилт, орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалтад хууль журмын дагуу хяналт тавьж ажиллаагүй байна.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

Аудитаар илрүүлсэн зүйлс, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтүүдийг хийж байна. Үүнд:

Малын тоо толгойн албан татварыг хуульд заасны дагуу бүрэн ногдуулаагүй, орлого бүрдүүлэлт хангалтгүй байна.

Сумын ИТХ, ЗДТГ нь сумын ОНХС-д төвлөрөх малын тоо толгойн албан татварын орлогоор хэрэгжүүлсэн 406.8 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 20 төсөл арга хэмжээг иргэдийн саналгүйгээр төлөвлөж гүйцэтгэсэн байна.

Хуульд заасан чиг үүрэгт хамааралгүй 59.0 сая төгрөгийн 7 төсөл арга хэмжээг санхүүжүүлсэн байна

Нийт төлөвлөсөн хөрөнгө оруулалт, төсөл арга хэмжээний 29.0 хувь буюу 1,202.9 сая төгрөгийн ажил нь татварын орлого бүрдүүлэлтээс хамаарч хэрэгжээгүй байна.

Малын тоо толгойн албан татварын санхүүжилтээр бий болсон хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт хэвийн байгаа ч зарим хөрөнгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй байна.

Малын тоо толгойн албан татвар ногдуулах, төлөх, тайлагнах үйл ажиллагаанд тавих хяналт үр дүн багатай байна.

Малын тоо толгойн албан татварын орлогоор хэрэгжүүлж буй хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, санхүүжилт, гүйцэтгэлийн явцад тавих хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Малын тоо толгойн албан татварын орлогоос санхүүжүүлсэн ОНХС-ийн хөрөнгийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийн явцын мэдээллийг зарим сумд удирдлагын мэдээллийн системд бүрэн оруулаагүй байна.

АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ

Аймгийн ИТХ-ын
дарга
Б.Батжаргалд

Малын тоо толгойн албан татварын орлогоор хэрэгжүүлэх ТАХ-г батлахад Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.2.8, “ОНХС-ийн журмын 4.4 дэх заалтыг мөрдөн, хөрөнгийн зарцуулалт, үр дүнд аймаг, сумын ИТХ-аас тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх

Аймгийн Засаг
дарга
Б.Цэрэннадмидад

Сангийн Сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 9.4, 9.5, 10.3.4-т заасны дагуу Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилтэд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, аудитын алба болон ЗДТГ-ын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын хэлтсээс хяналт тавьж, үр дүнг тооцож ажиллах.

Аймгийн Татварын
хэлтсийн дарга
Б.Эрдэнэбилэгт

Татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангийн Малын тоо толгойн албан татварын ногдуулалтын тайлан, мэдээ, судалгаа хоорондоо зөрүүтэй, уялдаагүй байгаад дүгнэлт хийж "Татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан"-д үүсгэсэн албан татварын ногдуулалт, тайлан мэдээний үнэн зөв байдалд тавих хяналтыг сайжруулах

Сумын ИТХ-ын
дарга нарт

ОНХС-ийн журмын 3.2.2-т заасны чиг үүргийн дагуу хэрэгжсэн төсөл арга хэмжээнд хяналт тавьж, үр дүнг ИТХ-аар хэлэлцэх, иргэдийн саналд үндэслээгүй, чиг үүрэгт хамаарахгүй төсөл арга хэмжээг сумын ИТХ-аар батлахгүй байх

Сумын засаг
дарга нарт

Малын тоо толгойн албан татварын хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж байгаа төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлд хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлэн ажиллах

